

Israelin siirtokuntia koskevat EU -linjaukset - Liiketoiminnasta Israelin siirtokunnissa

Suomen Israelin valtioaluetta ja siirtokuntia koskevat kannat perustuvat asian kansainvälisoikeudelliseen käsittelyyn ja Yhdistyneiden kansakuntien (YK) päätöslauseelmiin. Euroopan unionin (EU) jäsenenä Suomen Israelia ja Lähi-idän rauhaprosessia eli Israelin ja palestiinalaisten konfliktia koskeva politiikka on määritelty ulkoasiainneuvoston päätelmissä ja näihin yhteisiin EU-kantoihin perustuu myös Suomen suhtautuminen Israelin siirtokuntiin. Suomi ja EU katsovat yksiselitteisesti, että Israelin siirtokunnat, jotka sijaitsevat sen vuoden 1967 sodassa miehittämällä alueella (Länsiranta, Itä-Jerusalem, Gaza ja Golan), eivät kuulu Israelin valtioalueeseen. YK, myös EU ja Suomi, on toistuvasti todennut Israelin siirtokunnat kansainvälisen oikeuden vastaisiksi ja ne nähdään rauhan esteeksi.

EU ja Israel ovat olleet yhteistyössä vuodesta 1959 ja nykyinen yhteistyö pohjautuu vuonna 1995 solmittuun niin sanottuun assosiaatiosopimukseen (Euro-Välimeri assosiaatiosopimukset). EU-politiikan tavoitteena on myös tukea neuvotellun rauhanratkaisun löytymistä Israelin ja palestiinalaisten konfliktiin. EU:n yhteisillä päätöksillä ja toiminnalla on voitu todeta olevan vaikutusta myös Lähi-idän rauhanprosessin osalta.

Suomi toimeenpanee osaltaan EU:n ulkoasiainneuvostonpäätelmiä, joissa Israelia ja palestiinalaisia koskevaa politiikkaa on linjattu, tärkeimpinä joulukuun 2009, joulukuun 2010, toukokuun 2011, toukokuun 2012, joulukuun 2012 ja heinäkuun 2014 päätelmät. Siirtokunnissa tapahtuvan liiketoiminnan osalta keskeistä on Israelia koskeva EU:n aluemäärittely – siirtokunnat eivät kuulu Israelin valtion alueeseen. Joulukuun 2012 päätelmissä EU:n aluemäärittelyn toimeenpano tuli velvoittavaksi kaikkien EU:n ja Israelin välisten sopimusten osalta.

EU on toimeenpannut Israelia koskevan aluemäärittelynsä mukaista politiikkaa siirtokuntien osalta seuraavin tavoin:

- EU:n ja Israelin välisessä vapaakauppasopimuksessa (2000) sovittiin israelilaistuotteiden tullietuuskohtelusta EU:n alueella. Tullietuudet eivät koske siirtokunnissa valmistettuja tai tuotettuja tuotteita, vaan niistä maksetaan tulli. EU-alueen tullit valvovat teknisen järjestelyn avulla israelilaistuotteiden tarkkaa alkuperää.

- Israelilaistuotteiden alkuperän merkitsemistarve nousee paitsi tullikohtelusta, mutta kyseessä on myös kuluttajan informointi tuotteen alkuperästä. Asiaa koskevan Suomen lainsäädännön ja EU:n direktiivin mukaan kuluttajaa ei tule johtaa harhaan tuotteiden alkuperän osalta. EU:lla ei ole olemassa yhteistä ohjeistusta sen osalta kuinka kuluttajien informointi tuotteiden alkuperän osalta EU:ssa järjestetään. Israelin siirtokuntatuotteita koskevat kansalliset, ei-sitovat merkintäsuositukset ovat EU-maista toistaiseksi antaneet Iso-Britannia ja Tanska. 13 EU-maan, ml Suomen, ulkoministerit kirjelmöivät vuonna 2013 EU:n Korkealle edustajalle esittäen tarpeen EU:n yhteiselle ohjeistukselle siirtokuntatuotemerkintöjen osalta.

- EU:n komissio julkaisi heinäkuussa 2013 ohjeistuksen Israelin EU-rahoitteisiin ohjelmiin osallistumisesta. Ohjeistus koskee EU:n myöntämiä avustuksia, palkintoja ja EU:n rahoitusinstrumentteja. Ohjeistuksessa mm. todetaan, että kaikkien EU-rahoitteisten ohjelmien toiminnan tulee tapahtua vuonna 1967 määriteltyjen rajojen sisällä. Komission ohjeistusta implementoitiin mm. *Horizon 2020* -sopimuksessa (2014), joka tiivistää EU:n ja Israelin välistä tutkimus- ja innovaatiotyötä.

EU:ssa hyväksyttiin kesällä 2013 yhteiset viestit EU:n kansalaisille ja yrityksille siirtokunnissa harjoitettavaa taloudellista toimintaa ja rahoitustoimintaa koskevan tietoisuuden lisäämiseksi. Niitä ei kuitenkaan julkistettu. Kesällä 2014 useat jäsenmaat päättivät julkaista nämä viestit kansallisesti ja keskenään koordinoituna. Ulkoasiainministeriö julkaisi heinäkuussa 2014 Yhteiset viestit EU:n kansalaisille ja yrityksille siirtokunnissa harjoitettavaa taloudellista toimintaa ja rahoitustoimintaa koskevan tietoisuuden lisäämiseksi (liite). Viestinnällä halutaan varoittaa juridisista, taloudellisista, myös maineriskeistä, joita liittyy siirtokunnissa tai niiden hyödyksi toimimiseen (varainsiirrot, investoinnit, hankinnat ja muu taloudellinen toiminta ml. palvelut kuten turismi). Riskit johtuvat siitä, että Israelin siirtokunnat on kansainvälisen oikeuden mukaan rakennettu miehitetulle alueelle ja ettei niitä tunnusteta laillisesti Israelin valtion osiksi. Varoitetaan myös mahdollisista kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sekä ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden loukkauksista.